

Nr 451

Av herr Svensson i Ljungskile, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp.

I långtidsutredningens betänkande framhålles, att tätorternas starka tillväxt varit ett av de dominerande dragen i de senaste årtiondenas samhällsutveckling. I anknytning härtill heter det:

Denna utveckling har motsvarats av ett stadsbyggande, som omfattat bostäder, vatten och avlopp, gator och vägar, distributionsanläggningar. Den samlade investeringskostnaden för allt detta har uppskattningsvis representerat omkring en tredjedel av samtliga civila ny- och reinvesteringar; i fråga om byggnader och anläggningar torde stadsbyggandet i nyss angiven bemärkelse ha svarat för omkring hälften.

Till större delen torde dessa investeringar vara en följd av befolkningens tillväxt, men till »en betydande del» tillskrives de folkomflyttningen. Mycket tyder på att denna utveckling kommer att fortsätta. Enbart för Stor-Stockholms del räknar man med en befolkningstillväxt av 150 000 personer under loppet av tio år. De största städernas tillväxt får till följd att en oproportionerligt stor del av tillgängligt kapital tages i anspråk för deras utbyggnad.

I en motion vid föregående års riksdag, II: 359, påpekade jag, att vår nuvarande lagstiftning och dess tillämpning i hög grad missgynnat landsbygden. Många som velat bosätta sig där har hindrats eller avrättats att så göra. Resultatet har blivit, att samhällets egna åtgärder har förstärkt folkvandringen till tätorterna med allt vad detta för med sig av nya investeringskrav.

Frågorna om vatten och avlopp har i detta sammanhang spelat en stor roll. Så snart någon ansats till tätortsbildning uppstått eller endast befarats i samband med planerade byggnader, har vederbörande hänvisats till statspanelagt område, där kollektiva anordningar antingen funnits eller endast planerats. Tendensen har varit att lokalisera praktiskt taget all bebyggelse, som inte hört samman med de exklusiva landsbygdsnäringarna, till planlagda områden med kollektiva anordningar för vatten och avlopp. Detta kräver investeringar, som för en tioårsperiod uppskattas till 4 000 milj. kronor. Även om åtgärder av denna storleksordning vidtages, är det tveklöst, om man kan motverka föroreningen av sjöar och vattendrag och förebygga en försämring av de hygieniska förhållandena.

Mot denna bakgrund borde det viktigaste vara, att man på lång sikt söker sig fram till en sådan bebyggelsestruktur och sådana sanitära anordningar, att problemen inte blir onödigt svåra att lösa. Herr Hamrin i Kalmar m. fl.

har i motion II: 239 vid innevarande års riksdag begärt en samordning och intensifiering av forskning och försöksverksamhet rörande den enstaka bebyggelsens sanitetsproblem, och herr Carlsson i Bakeröd m. fl. har i motion II: 238 pekat på att generalplanerna för vatten och avlopp behöver revideras. Det vore i hög grad önskvärt, att frågan om den strödda bebyggelsens och kanske även mindre tätorters sanitära problem kunde klarläggas så snabbt, att hänsyn därtill kunde tagas vid en revision av generalplanerna. Om man för vissa former av bebyggelse finge ett alternativ till vattenklosetterna, skulle vattenvårdens problem minskas och även i övrigt en viss avlastning ske beträffande de planerade avloppsanordningarna. Inte mindre nödvändigt är emellertid att ofrånkomliga anordningar för vatten och avlopp kan komma till stånd, så att människor inte tvingas bort från platser, där de önskar bygga, till städer eller andra större tätorter.

Från denna synpunkt är såväl väg- och vattenbyggnadsstyrelsens som Kungl. Maj:ts inställning till anslagsfrågan ägnad att väcka uppmärksamhet. I sina petita till 1955 års statsverksproposition, då det fanns en eftersläpning i anslagen på 95 milj. kronor i förhållande till de bidrag som borde utbetalas, yttrade styrelsen:

Det är enligt styrelsens uppfattning nu knappast möjligt att längre uppskjuta ett ställningstagande till frågorna om att åstadkomma jämvikt mellan bidragsmedel och bidragsbehov och att utforma en för de statliga uppgifterna på vatten- och avloppsområdet ändamålsenlig organisation. Den balans av bidragsärenden, som kommer att föreligga vid övergång till ändrade bidragsregler, blir under alla omständigheter av sådan storleksordning, att dess avveckling måste taga flera år.

Kungl. Maj:t sökte då återupprätta balansen emellan bidrag och bidragsbehov genom att föreslå en nedskärning av bidragen. Denna skulle även gälla retroaktivt. Detta förslag avvisades av riksdagen, dock utan att anslaget höjdes. Resultatet har blivit att differensen emellan anslag och anslagsbehov vid nästa budgetårs utgång uppskattas till 150 milj. kronor.

Enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkningar kommer eftersläpningen i utbetalning av beviljade bidrag vid denna tidpunkt att öka till 4½ år. Härtill fogas följande kommentar:

Styrelsen anser sig i detta sammanhang böra framhålla de alltmer markanta olägenheter, som den hittills oavbrutet och hastigt växande väntetiden innebär såväl för bidragstagarna som för väg- och vattenbyggnadsverket. Enligt styrelsen talar vägande skäl för att åtgärder snarast vidtages för att nedbringa väntetiden.

Trots detta nöjer sig styrelsen med att föreslå ett belopp på 30 milj. kronor, vilket av Kungl. Maj:t prutas ned till 26,5 milj. kronor. Som skäl för sin hållning anför statsrådet bl. a. följande:

Enbart en mindre höjning av bidragsanslaget är icke ägnad att märkbart påverka vare sig balansen av bidragsärenden eller väntetiden för de bidrags-

sökande. För att få någon effekt bör en anslagshöjning ingå som ett led i en större plan för åstadkommande av överensstämmelse mellan anslag och medelsbehov.

Argumenten verkar inte övertygande. Riksdagen har som ovan nämnts uttalat, att någon retroaktiv ändring av bidragsgrunderna ej bör förekomma. Därav följer, att nuvarande grunder i varje fall får användas till och med utgången av nästa budgetår. För att betala vad som vid denna tidpunkt redan beviljats kräves ett anslag av 50 milj. kronor om året i tre år. För den sakens skull behövs ingen »större plan» men väl *större anslag*. Under remissdebatten förklarade finansministern, »att om detta hus i praktiskt taget 100-procentig enighet beslutade sig för att utställa vissa växlar på framtiden, så betraktar jag det som en politisk anständighetsfråga att de växlarna också inlösas». Uttalandet är fullt relevant i detta sammanhang. Frågan blir då om det kan anses vara anständigt att dröja fyra à fem år med att lösa förfallna växlar. Tillfredsställande är det inte.

Om denna utveckling får fortsätta, blir resultatet, vilket jag inledningsvis sökt antyda, en snedvridning av samhällsutvecklingen, som i första hand drabbar landsbygden, men som på längre sikt blir ogynnsam för alla parter. Enligt min mening bör riksdagen utan dröjsmål söka motverka detta.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att större anslag för detta ändamål icke engagerar staten för några nya utgifter. Det är endast fråga om att i rimlig tid fullgöra gjorda åtaganden.

Med stöd av det ovan anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte till Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 000 kronor.

Stockholm den 26 januari 1957

Wald. Svensson
